
Razmatranje prof. dr. sc. Mirjane Kasapović o političkoj znanosti u Hrvatskoj u razdoblju od 1962. -2007.

Kasapović u svom tekstu koji se nalazi unutar zbornika radova *Izlazak iz minožiine? Stanje hrvatske političke znanosti* prikazuje razloge pojavljivanja i institucionaliziranja političke znanosti u Hrvatskoj. Nadalje iznosi smjer razvoja u kojem se kretala politička znanost, sukobljena stajališta o slvaćanju iste te kritički prati razvoj nastavnog plana koji se vodi na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu i monopol ove institucije na području političke znanosti u Hrvatskoj. Uz to, tokom cijelog teksta problematizira se i naglašava obrazovanje profesora na fakultetu, odnosno radi se distinkcija između politologa i ostalih. Ovo je bitno jer pri osnutku fakulteta nije bilo niti jednog politologa među osnivaćima.

Institucionalizacija političke misli i znanosti o političkom u Hrvatskoj je počela 1962. godine kada je osnovan Fakultet političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu (u daljnjem tekstu FPZG). U to vrijeme na razne načine dolazi do umjerenog pluraliziranja u jugoslavenskom društvu, do postupne liberalizacije te omekšavanja političkog sustava. Upravo iz toga Kasapović izvlaći prvi razlog zbog kojeg je nastao FPZG, a to je volja političkog režima za obrazovanjem stručnjaka koji će biti sposobni razumjeti i objasniti novonastalu situaciju. Drugi argument na kojem temelji institucionalizaciju je razvoj te teorijska i metodološka diferencijacija društvenih znanosti.

Sukobljena viđenja o tome kako bi trebao biti ustrojen FPZG, odnosno shvaćanje same političke znanosti i njezinog smjera kretanja pojavila su se prvog dana prvog nastavnog programa. Prve koncepcije stavljale su, s jedne strane, u prvi plan ekonomiju koja je prema marksističkom shvaćanju bila od temeljnog značenja za izučavanje politike i društva, a s druge strane potrebu jedinstva teorije i prakse (također proizašle iz marksističkog shvaćanja). Sljedeći prijevori javili su se već 1965. Tad se ponovno uspostavljaju dvije struje: zagovornici malog fakulteta društvenih znanosti (visokoškolske gimnazije) i konstituiranje čistog politološkog studija. Između tih koncepcija javila se dvojba o odnosu političke znanosti i ostalih znanstvenih disciplina koje su se proučavale na fakultetu. Zagovornik i predvodnik prve koncepcije bio je Vanja Sutlić, a njihovo viđenje se kretalo prema uspostavi interdisciplinarnog studija u kojem bi politička znanost bila ravnopravna s drugima. Međutim, Kasapović navodi da je Sutlićev plan proglašen pokušajem politološkog imperijalizma kojem je cilj bio podređivanje ostalih disciplina i stavljanje istih u službu političke znanosti. Takav pokušaj je imao kontraefekt – onemogućio je razvoj politologije. Druga struja, na čijem je čelu bio Nerkez Smilagić, smatrala je politologiju zasebnom teoretskom disciplinom radi čega mora imati primarno mjesto. Ovakve koncepcije su onemogućavale razvoj suvremene političke znanosti i sukladno s tim organizaciju studija.

Kasapović se nadalje bavi odnosom marksističke i „građanske“ politologije te kako dvije koncepcije vide profesori FPZG-a. Uz to posebnu pozornost poklanja viđenjima o tome postoji li politologija kao zasebna i jedinstvena znanost sa svojim predmetom i metodama istraživanja. U prvi plan kod razmatranja ovog problema ona stavlja profesore FPZG-a Prpića i Lalovića. Prpića veže uz sintagmu o politologu kao „stručnjaku za općenitost“, a Lalovića kao nastavljača njegovog mišljenja. Ta sintagma zastupa stajalište da FPZG treba biti humanistički fakultet i da politologija kao zasebna znanost ne postoji. Kasapović ovakvo viđenje ocjenjuje kao razorno za političku znanost i kao kratkotrajan i propao lokalni politički eksperiment. Smatra da se tako reducirano shvaćanje političke znanosti što vodi još većoj razlici i zaostalosti u odnosu na politologiju koja se razvijala na Zapadu.

Ovakva strujanja dovela su do toga da se prilikom izrada nastavnih programa kroz povijest FPZG-a vodila bitka za svaki predmet i svaki nastavni sat. Kasapović iznosi tezu o kolonizaciji studija politologije od strane nepolitoloških predmeta. Tako je dolazilo do *ekonomizacije, profilozijavanja, sociologizacije, historizacije* i ostalih „-zacija“ ovisno o tome koji su predmeti prevladavali u nastavnom programu.

Zaokret prema studiju suvremene političke znanosti donijelo je nekoliko čimbenika. Prvi je bio promjena povijesno-političkog konteksta 1990./91., a zatim i smjena generacija među nastavnim osobljem. Došlo je do razvoja u proučavanju hrvatske politike (izbori, stranke, političke elite...), javnih politika, političkog odlučivanja, komparativnih studija... S obzirom na novu generaciju koja je dolazila na fakultet porastao je broj politologa u nastavnom osoblju, a 2007. godine po prvi put su politolozi činili natpolovičnu većinu. Najvažnije promjene učinjene su nakon poticaja izvana - uvođenja bolonjskog procesa. Došlo je do približavanja zapadno-europskim sveučilištima u organizaciji nastave, definiranja *core* predmeta koje čine gotovo u potpunosti politološki predmeti, zastupljene su sve glavne poddiscipline političke znanosti...

Kasapović ovakav razvoj smatra napretkom, ali isto tako naglašava da je potrebno urediti još nekoliko stvari. Zalaže se za preimenovanje fakulteta iz Fakulteta političkih znanosti u Fakultet političke znanosti i za dekolonizaciju znanosti te proziva „stvarne ili samoproglašene očeve utemeljitelje institucije“ koji se opiru promjenama. Uz to smatra da je potrebno srušiti monopol koji FPZG na području političke znanosti u Hrvatskoj ima od 1962. godine kroz osnivanje instituta ili odsjeka u drugim gradovima.

Ovaj tekst Mirjane Kasapović izvukao je na površinu već ionako nepete odnose između zagovornika dviju različitih koncepcija i pristupa političkoj znanosti u Hrvatskoj.

Nikola Baketa